

บทที่ 1

บทนำ

ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดในเรื่องต่อไปนี้ คือ

- 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
- 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 1.3 ขอบเขตของการวิจัย
- 1.4 ข้อจำกัดของการวิจัย
- 1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ
- 1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพเศรษฐกิจ สังคม ได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในประเทศอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งแนวโน้มของสังคมกำลังพัฒนาไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมและการบริการมากขึ้น วิถีชีวิตในสังคมเปิดกว้าง จึงจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องพัฒนา และเพิ่มพูนความรู้พื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นแต่ละประเทศจึงเริ่มหันมาสนใจในเรื่องของการศึกษาเพราะต่างเห็นว่าการศึกษาคือจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการศึกษาที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต

ในสภาพปัจจุบันนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อัตราการเรียนต่อของนักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยิ่งต่ำอยู่มาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2535) ระบุว่า เด็กนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 11 - 12 ปี ยังเล็กไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เนื่องจากขัดกับหลักสากลด้านสิทธิในการใช้แรงงานเด็ก ดังนั้นจึงควรขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้น เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความสามารถ และมีวัยที่สอดคล้องกับ

กฎหมายแรงงานกำหนด และประการที่สำคัญคือ สภาพความต้องการของตลาดแรงงานส่วนใหญ่ ต้องการแรงงานที่มีคุณภาพการศึกษาอย่างต่ำระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนั้น ความรู้ขั้นพื้นฐานเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536) ได้ระบุว่า ในปี 2530 กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้กรมสามัญศึกษาและกรมการศึกษานอกโรงเรียน รับผิดชอบดำเนินการการปฏิบัติงานมีข้อจำกัดหลายประการ อย่างไรก็ตาม ในปีการศึกษา 2532 นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วมีอัตราเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งในและนอกระบบโรงเรียน เป็นร้อยละ 50.87 มีนักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่ออีกประมาณร้อยละ 49.13 ประมาณ 517,600 คน ภายหลังจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 ให้ดำเนินงานโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 ได้ระยะหนึ่งในปีการศึกษา 2534 มีอัตราการเรียนต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 60.06 หรือประมาณ 605,750 คน ในขณะที่อัตราการเรียนต่อนอกระบบโรงเรียนเป็นร้อยละ 5.04 ประมาณ 50,803 คน ดังนั้นในปี พ.ศ.2535 ยังมีนักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอีกร้อยละ 34.90 หรือประมาณ 352,007 คน

ต่อมาเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2534 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษากระจายออกไปให้ทั่วถึง โดยมีเงื่อนไขให้คำนึงถึงความพร้อมด้านบุคลากร อาคารสถานที่ สภาพชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียน ควบคู่กับความจำเป็นและความต้องการ

นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 เป็นต้นมา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินเปิดโรงเรียนซึ่งสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั่วประเทศ (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาจนถึงปี 2536 ดังนี้

ปีการศึกษา 2533	จำนวนโรงเรียน	119	โรงเรียน
ปีการศึกษา 2534	จำนวนโรงเรียน	1,247	โรงเรียน
ปีการศึกษา 2535	จำนวนโรงเรียน	1,322	โรงเรียน
ปีการศึกษา 2536	จำนวนโรงเรียน	832	โรงเรียน
รวมโรงเรียนที่เปิดดำเนินการ		3,520	โรงเรียน

แต่เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนตาม โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั้น จัดโดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เนื้อหาของหลักสูตร จึงเป็นของใหม่สำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะครูผู้สอนอยู่ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นผู้ใช้หลักสูตรนี้ก่อนโรงเรียนอื่นๆ อาจจะไม่มีความเข้าใจหลักสูตรนี้ไม่เพียงพอ และจากการที่ครูระดับประถมศึกษา ต้องใช้หลักสูตรเปลี่ยนระดับชั้นจากเคยสอนระดับประถมศึกษามาเป็นหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น อาจจะทำให้ครูรุ่นเก่า ซึ่งได้รับการบรรจุมานานแล้วรวมทั้งครูรุ่นใหม่ที่ไม่ได้สนใจศึกษาหลักสูตรอย่างแท้จริง ไม่สามารถดำเนินงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ใช้สอนได้ แม้จะมีการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรบ้างแล้วก็ตาม ก็ยังมีปัญหาความไม่เข้าใจหลักสูตรเกิดขึ้นได้เสมอ (กรรณิการ์ ทองสัมฤทธิ์, 2530) ปัญหาที่พบอีกประเด็นหนึ่ง จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน เพื่อศึกษาสภาพของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาปรากฏว่า เนื่องจากครูไม่เพียงพอ ทำให้ต้องสอนทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาด้วยครูจึงมีการการสอนที่ค่อนข้างมาก ทำให้เตรียมการสอนได้ไม่เต็มที่ (กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2534)

นอกจากนี้ ครูส่วนใหญ่ยังไม่ชัดเจนในเรื่องหลักการและกระบวนการหลักสูตรทั้งหมด ส่วนใหญ่จะทำตามที่ผู้บริหารให้ทำ (เบญจกุล ศิริพรรณ, 2533) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการรับสมัครบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการครู ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไม่มีการระบุวิชาเอก ให้ตรงตามความต้องการของแต่ละโรงเรียน เนื่องจากไม่ได้มีการเตรียมการมาก่อนว่า จะให้ครูที่บรรจุเข้ามาในโรงเรียนประถมศึกษาได้สอนในหลักสูตรมัธยมศึกษาด้วยจึงทำให้ได้ครูผู้สอนไม่ตรงตามวุฒิ (กระทรวงศึกษา, 2534) และ เบญจกุล ศิริพรรณ (2533) พบว่า การปฏิบัติการในโรงเรียนประถมศึกษา ยังไม่มีห้องวิชาการต่างๆ ไม่มีสื่อการเรียนการสอนสำหรับชั้นมัธยมศึกษาทำให้ครูไม่มั่นใจ และที่หนักใจไปกว่านั้น ก็คือจะเคี่ยวเข็ญเนื้อหาวิชาให้เด็กมากไม่ได้ เพราะกลัวจะไม่มาเรียน ฝ่ายบริหารกลัวว่า ถ้าเอาจริงเอาจังเรื่องได้-ตก ผ่าน-ไม่ผ่าน จำนวนนักเรียนจะลดลงซึ่งจะเป็นสาเหตุให้ถูกมองว่าปฏิบัติงานไม่ได้ผล ส่วนทางด้านผู้ปกครองนักเรียนนั้นก็มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการศึกษาต่อของเยาวชน บุตรหลานเกรงว่าเมื่อออกมาแล้ว ทำงานไม่ได้ และนักเรียนจะไม่รักการทำงาน โดยเฉพาะงานอาชีพ ดั้งเดิมของผู้ปกครอง (สำเนียง สร้อยนาคพงศ์, 2533) เป็นผลให้ไม่ได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้ปกครองเท่าที่ควรก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการติดตามผลการจัดการศึกษาของนักเรียน ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ที่เปิดรับนักเรียนเข้าศึกษาในปีการศึกษา 2534 และเป็นเด็กนักเรียนที่จบการศึกษาหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2536 ว่าผลผลิตรุ่นแรก ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นหรือไม่ ทั้งในด้านการบริหารการพอใจในการจัดการเรียนการสอน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ต่อการที่จะนำผลที่ได้ ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการจัดการศึกษาของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครองและนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ดำเนินการต่อไปนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาผลการจัดการศึกษาในด้าน

- 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 2) สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
- 3) สภาพหลังจากสำเร็จการศึกษา

1.2.2 เพื่อศึกษาความพอใจในการจัดการศึกษา

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการติดตามผลการจัดการศึกษาของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 25 โรงเรียน

1.3.2 การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2536

1.3.3 การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน วิชาบังคับแกนของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จบในปีการศึกษา 2536

1.4 ข้อจำกัดของการวิจัย

สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้จาก การสอบตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของแต่ละโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิเท่านั้น ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในด้านความยากง่ายของข้อสอบแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่ใช้สอบ และผลจากการวิจัยในครั้งนี้อาจจะแตกต่างจากแหล่งอื่น การที่จะนำผลการวิจัยไปอ้างอิง อาจจะใช้ได้เฉพาะจังหวัดที่มีสภาพใกล้เคียง

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

"โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน" หมายถึง โครงการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปิดขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนในสังกัด จาก 6 ปี เป็น 9 ปี ซึ่งเริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2533 เป็นปีการศึกษาแรกโดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

"โรงเรียน" หมายถึง โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเปิดดำเนินการ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 - 2536

"ผู้บริหารโรงเรียน" หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน

"ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน" หมายถึง ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนที่ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการ

"ครูที่ปรึกษา" หมายถึง ข้าราชการครูสายผู้สอน โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นที่ปรึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2536

"ผู้ปกครองนักเรียน" หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

"นักเรียน" หมายถึง นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

"วิชาบังคับแกน" หมายถึง วิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา พละนาฏยและศิลปศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

"สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน" หมายถึง คะแนนที่นักเรียนสอบได้วิชาบังคับแกน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

"คุณลักษณะที่พึงประสงค์" หมายถึง การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ 8 ข้อตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

"ผลการจัดการศึกษา" หมายถึง ผลการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ตามรายละเอียดเนื้อหาของรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ใน การติดตามผลการจัดการศึกษาของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครองและนักเรียนด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.6.1 ทำให้ทราบถึง การติดตามผลการจัดการศึกษาของนักเรียน ด้าน

- 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 2) สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
- 3) สภาพหลังจากสำเร็จการศึกษา

1.6.2 ทำให้ทราบถึงความพอใจในการจัดการศึกษา

1.6.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา

ผลการวิจัย จะเป็นข้อมูลและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง การจัดการเรียน การสอน การติดตามผลการจัดการศึกษาของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และความเจริญก้าวหน้าของการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป